

Interjú Pálmai István volt felügyelővel

Pálmai István 2002-2018-ig, több cikluson keresztül gyülekezetünk megválasztott felügyelője volt. A gyülekezeti honlapunkon is látható 1997-es presbiteri tablón mint presbiter szerepel. Szabó Vilmos Béla és Nepp Éva lelkészek mellett szolgált.

Pontosan hány évi gyülekezeti szolgálat áll mögötted?

A felügyelői „stafétabotot” Árki Józseftől vettem át 2002-ben. A presbiteri időszakot is figyelembe véve több mint 20 esztendő, ha szolgálat alatt a választott tisztségeket értjük.

Fiatal nyugdíjas vagy, rendszeresen sportolsz. Mi indokolta, hogy nem vállaltad tovább ezt a megtisztelő feladatot?

Kétségkívül nem árt, ha egy gyülekezeti felügyelő fizikailag is jó állapotban van, de azért a gyülekezet élete bonyolultabb annál, hogy ez önmagában elegendő legyen az Istennek és embernek tetsző gyülekezeti élethez. A gyülekezet elnöksége a lelkészből és a felügyelőből áll, az egyházi törvények szerint ők együtt vezetik a gyülekezetet. Nincs közöttük egyházi törvényben lefektetett hierarchikus viszony, ezért lényeges, hogy az elnökség tagjai között ne legyen olyan nagyságú eltérés habitusban, gondolkodásmódban, probléma-érzékenységben, ami már az „együtt vezetéshez” szükséges összhangot megbontja. Úgy éreztem, hogy a most kezdődő szolgálati ciklusban Nepp Éva lelkész mellett (akit gyülekezetünk jó lelkészének tartok) egy tőlem eltérő gondolkodású, habitusú új felügyelő a gyülekezet szolgálatát működőképesebb, harmonikusabb elnöki duett keretében tudja végezni.

A másik ok: Ez már a negyedik – ugyan nem teljes – ciklusom lett volna felügyelőként, és úgy éreztem, hogy egy fiatalabb felügyelő nagyobb pezsgést tud a gyülekezet életében megvalósítani.

Az interneten az Evangélikus Egyszeregyben olvastam a felügyelő feladatairól, miszerint „a felügyelő napjainkban is elsősorban az egyházközség működésének anyagi feltételeinek megteremtésében tölt be fontos szerepet, de ő az egyik felelőse a törvényes működés biztosításának.”

„Az elnökség mindkét tagja együttesen felel a gyülekezet pénzügyeiért. Az egyházközség elnöksége sok tekintetben végrehajtó szerepet tölt be. Önálló döntési lehetőségeik mellett az ő felelőségük, hogy végrehajtsák az egyházközségi közgyűlés és presbitérium döntéseit.”

Így volt ez a mi gyülekezetünkben is?

Természetesen.

Véleményed szerint a felügyelő tennivalója csupán anyagi természetű? Igénylik-e a lelkészek a fizikai mellett a lelki segítséget? Voltak-e ebben társak a gyülekezetből? Kell-e, hogy ők is segítsenek?

Tapasztalatom az, hogy a gyülekezet tagjai, illetve a presbiterek egymás között lelki kérdésekről nemigen beszélnek. Ennek nyilván több oka van, de úgy gondolom, hogy a jövő gyülekezetét csak úgy lehet megóvni az elszürküléstől, talán még a megszűnéstől is, ha ez gyökeresen meg tud változni. Tapasztalatom továbbá, (ez nemcsak a mi gyülekezetünkre vonatkozik), hogy többségében amolyan „vasárnapi istentiszteleti tagok” vagyunk. Azaz a gyülekezet tagjainak túlnyomó többsége lelki kérdésekkel az istentiszteleten kívül nemigen foglalkozik. Ennek bizonyítéka a meglehetősen szűk körű bibliaórai részvétel. Úgy érzem, hogy a gyülekezetünkben valahogy hiányoznak a lelki kérdésekkel foglalkozó meghitt beszélgetések. Ez nem azt jelenti, hogy a gyülekezeti tagok közömbösek a gyülekezet ügyei iránt, passzívok lennének, s ne szeretnék a gyülekezetet. Amennyire én a felügyelői kapcsolataimból kitekintettem az ország gyülekezeteire, úgy gondolom, nyugodtan kijelenthetem, hogy a paksi gyülekezet a magyarországi evangélikus egyház legstabilabb gyülekezetei közé tartozik. Imáimban mindig kérem Istentől, hogy ez így is maradjon. Kérem Istentől, hogy maradjunk meg békés, a konfliktusait törés nélkül megoldani képes gyülekezetnek.

Visszatérve a kérdéshez: Egyházunkban egyik súlyponti kérdés manapság a lelkészek életpálya modelljének megalkotása mellett a lelkészek életének a segítése. Erre a problémára egy nem régen bekövetkezett, (nem evangélikus) lelkész öngyilkossága irányította rá a figyelmet. Hatékony segítséget, pláne lelki téren, persze nehéz adni a lelkésznek, főleg, ha nem is igazán igényli. Nehéz kérdés.

Honlapunk indulásakor írtad Ajánlásodban: „Reményünk szerint sikerül bemutatni gyülekezeti mindennapjainkat, vívódásainkat, sikereinket.” – Rengeteg tudósítást olvashattunk eddig a gyülekezeti eseményekről, vívódásainkról azonban nem esett szó. Voltak ilyenek?

Az egyéni vívódásaimról nem szeretnék a honlapunk nyilvánosságá előtt beszélni, de a kérdés kapcsán arra azért visszaemlékezek, hogy például az úrvacsorával kapcsolatban a presbitériumunk elég hosszasan vívódott azon, hogy képezze-e az istentisztelet részét, vagy maradjon meg külön „eseménynek”, ami a kimenő ének után zajlik, igen kevés számú résztvevővel. Ma az úrvacsorát Fodor Zoltán presbiter felvetésére, a presbitérium határozata alapján, jellemzően az istentisztelethez szorosan csatlakozóan vesszük, az egész gyülekezet jelenlétében.

Mi az, ami a legnagyobb probléma gyülekezetünkben?

Igazán nagy, a gyülekezet által létrehozott, gyülekezeti körben megoldható problémákat nem látok. Gyülekezetünk infrastrukturális körülményei jók, pénzügyi helyzetünk stabil, presbitériumunk, számvevőszékünk működik, a konfliktusainkat Isten segítségével sikerül nyugvópontra juttatni, sértődéseink feloldódnak az időben. Persze sok mindent fel lehetne problémaként sorolni, de olyan igazi „legnagyobb problémát” nem tudok azonosítani, amit a gyülekezetünk többsége egyhangúan meg tudna nevezni. Nekem, személy szerint egyébként szomorúságot okozó probléma az, ha az istentiszteleteken nem mindig énekeljük el nemzeti imánkat, a Himnuszt akkor, amikor kellene, arról nem is beszélve, hogy a Szózatot már nem is emlékszem, mikor énekeljük utoljára a templomban... Ha hagyjuk, hogy eltűnjön a nemzeti jelleg egyházunkból, a gyülekezetünkéből, akkor könnyen belesodródhatunk olyan helyzetbe, amit egyikünk sem kíván.

Azért nem akarok kibújni a kérdés alól. Ha mindenképpen meg kell neveznem „legnagyobb problémát”, talán a „lelki vasárnapiság”-ot találom egyik ilyennek, bár az utóbbi időben azért mintha lenne némi elmozdulás a bibliaórai látogatottságban, illetve a nemrégben kezdődött alfa kurzus alkalmai is kilépnek a hétköznapokba.

A fiatalok bevonása a gyülekezeti életbe mindenképpen a legnagyobb kihívás előttünk. Ezt azért nem említettem meg, mint legnagyobb problémát, mert ez nem a gyülekezetünkre jellemző specifikus probléma, hanem szélesebb terjedelmű okai vannak. Tudom, hogy korábbi lelkészünk, Szabó Vilmos Béla is mindent elkövetett a fiatalok gyülekezeti tagokká tétele érdekében, Nepp Évának is szívügye, de valami miatt nemigen tapasztalható számottevő elmozdulás. Nem tudok jobbat mondani, ilyen a „korszellem”.

Miben látod az okát a gyülekezet megfogyatkozásának? Számszerű tény, hogy az egyházi hozzájárulást fizetők száma csökkent. Megnyilvánul ez a gyülekezeti alkalmak látogatottságában?

Ugyancsak személyes tapasztalatomat mondom: a vasárnapi istentiszteleti látogatottság ugyan valamelyest csökkent az utóbbi években, de mintha a csökkenés megállt volna. Úgy érzem, hogy ezen a téren az országos átlagnál valamivel jobbak vagyunk.

Ha ezt a kérdést nemzetközi kitekintésben próbáljuk értelmezni, akkor azt láthatjuk, hogy pl. Németországban megfeleződött az utóbbi pár évben az evangélikusok száma: 44 millió német evangélikusból 23 millió maradt. A keresztyének számának csökkenése az európai fehér emberek világában sajnos olyan tendencia, ami ránk is kihat. Nem tudok csak a mi gyülekezetünkre jellemző okot megnevezni abban, hogy csökkent az egyházi hozzájárulást fizetők száma. Lehetek olyan sértődések, amik miatt néhány gyülekezeti tag időlegesen, rövidebb-hosszabb ideig elmaradt az alkalmak látogatásától, de az időben ezek is feloldódtak, feloldódnak.

Én ezt a kérdést így látom. Az országos egyház szintű okok feltárása nem gyülekezeti felügyelői feladat.

Mi a lehetséges megoldás? Személyes beszélgetés? Megszólítás? Hirdetés? Reklám? Családlátogatás? Újabb alkalmak? Melyik a hatékonyabb?

Mindezek együttvéve, mint amolyan „emberi megoldás”. Emellett azért ne felejtsük el, hogy az anyaszentegyház Krisztus egyháza. Bizonyos vagyok abban, hogy Mesterünk nem hagy bennünket elsüllyedni.

Az „emberi megoldások” kifejezésről azért mondanom kell valamit. Ha azt hisszük, hogy a személyes beszélgetés, a megszólítás, a családlátogatás egyedül a lelkész dolga, akkor nagyon rossz úton járunk. Persze, jó lenne, ha a lelkész mindezeket tudná egyedül csinálni, de ha ezek nem a családokon belül kezdődnek, ha mi, a gyülekezet tagjai, presbiterei nem érezzük ezt feladatunknak és a lelkész amolyan „one man show”-jává (azaz egyszemélyes produkciójává) válik, akkor a gyülekezeti életünk elposványosodik, ellaposodik. Ha a hétköznapi életben, a templomon kívül nem gyakoroljuk hitünket a személyes kapcsolatainkban, ha nem vállaljuk a templomon kívül is evangélikusságunkat, akkor Jézus sem tud segíteni. Ismert a mondás: Isten mindent megtesz értünk, de helyettünk semmit!

A cégeknél váltás esetén tételes átadás- átvétel történik. Itt hogy zajlott mindez?

A cégek életében megszokott átadás-átvétel nem előírás a felügyelő-váltáskor, így nálunk sem volt ilyen. Elárulok egy titkot: Zuschlag Jánost én már korábban „kiszemeltem”, mint potenciális utódomat, s mivel a különböző gyülekezeti tagokkal, presbiterekkel való beszélgetéseimből az derült ki számomra, hogy személyét felügyelőként a gyülekezet elfogadná, tudatosan építgettem erre a feladatra. A tudatosság alatt azt értem, hogy az utóbbi egy-két évben elvittem magammal különböző felügyelői összejövetelekre (regionális-, kerületi, ill. országos felügyelői konferenciák, stb.). Zuschlag Jánossal a viszonyom testvéri, szinte baráti, és minden segítséget megadok neki felügyelői szolgálatában, amire Isten áldását kívánom!

Biztosan jól emlékszel, hogyan kezdted felügyelői munkádat. Milyen célokkal indultál? Sikerült-e azokat elérned?

16 esztendő meglehetősen nagy idő ahhoz, hogy az ember túl jól ne emlékezzen a régi dolgokra. Azért feldereng, hogy ha nem is voltam rémült, amikor megválasztott a gyülekezet felügyelőjének, de volt pár álmatlan éjszakám. Ahogy mondani szokták „megimádkoztam” a felügyelői szolgálatomat egy régi-régi imával:

„Uram! Add meg az erőt, hogy elfogadjam, amin nem változtathatok, a bátorságot, hogy megváltoztassam, amit megváltoztathatok, és a bölcsességet, hogy tudjam a különbséget.”

Azt azért elmondom, hogy mielőtt elfogadtam a jelöltséget, sokat vívódtam. Az elődöm, Árki József ciklus közben mondott le, és elég váratlanul ért el az akkori lelkész, Szabó Vilmos Béla felkérése a jelöltségre. Úgy gondolom, nem igazán „villogtam”, mint presbiter, ezért édesapám gyülekezeti korábbi tevékenysége valószínűleg nagyobb nyomatékkal bírt a felkérésben, mint az én presbiterségem.

Nem voltak elkülöníthető olyan célok előttem, amiket most listaszerűen felsorolhatnék. Ha mindenképpen célt kell mondanom, azért imádkoztam Istenhez, hogy a korábbi években lezajlott gyülekezeti békétlenség megszűntét követően meg tudjon maradni az a békesség, ami Vilmos Paksra kerülésével alakult ki. Úgy gondolom, a gyülekezetünk békéjét sikerült megőrizni. Voltak ugyan olyan esetek, amelyek amolyan gyülekezeti békecsinálóvá, békefenntartóvá tettek, de Isten segítségével elsimultak, amiknek el kellett simulni.

Mennyiben végezted másként a munkát, mint az elődeid, vagy éppen mennyiben folytattad azok jó gyakorlatát?

Ennek elemzése, megítélése nem az én dolgom. Nem lenne helyénvaló bármilyen, részemről történő összehasonlítás. Elmondom azért, hogy Árki József volt a felügyelő, amikor presbiter lettem, és láttam, hogy néha bizony komoly erőfeszítéseket kellett tennie azért, hogy a gyülekezet éves költségvetése egyensúlyban maradjon. A presbiteri gyűléseken felügyelőként keményen kézben tartotta az egyéni javaslatok és a költségvetési végösszegek közötti harmóniát. Ezt próbáltam meg én is megvalósítani az éves költségvetések tervezésénél, összeállításánál.

Mit sikerült megvalósítanod, megváltoztatnod, esetleg megőrizned?

Egyedül semmit sem valósítottam, változtattam, őriztem meg. Ami változás volt a gyülekeztünk életében, az az elnökségi, presbiteri, gyülekezeti közösségünk „társadalmi összterméke”. Gyülekezetünk igazi vezetője Jézus az, aki alakít és megőriz bennünket. Tudom, ez nagyon papírszerűen, didaktikusan hangzik, de nagyon komolyan gondolom...

Mi az, amit munkád eredményének tartasz?

Presbiteri, felügyelői tevékenységemet sohasem munkának fogtam fel, amiért bármiféle ellenszolgáltatás járna akár Istentől, akár embertől. A felügyelői szolgálatomat nyugodt szívvel és lélekkel tudtam befejezni, bele tudok nézni minden gyülekezeti tag szemébe. Mindig törekedtem arra, hogy azokban a helyzetekben, amikor az ördög át akarta venni az irányítást a történések felett, találjunk olyan kimenetet, amiben veszít... Nem az én eredményem, de megnyugvással tölt el az, hogy új, fiatal felügyelőknak nem egy békétlenségekkel terhelt gyülekezetben kell megkezdenie szolgálatát. Talán kis részem nekem is van ebben.

Hogyan tovább?

Isgum Józsi bácsi, korábbi katolikus plébános szokta mondani, hogy „a jövő Isten dolga”. Azt hiszem, igaza van. Ne foglalkozzunk túl sokat a „hogyan tovább” kérdésével, mert a mai világban könnyen pesszimistává lesz az ember. Egyszerű gyülekezeti tag, tiszteletbeli presbiter vagyok, járok Istentiszteletre, feleségemmel bibliaórára, mostanság az alfa kurzus alkalmaira is. Ezúton is biztatom, bátorítom a gyülekezet tagjait, hogy minél többen vegyenek részt - a vasárnapi Istentiszteleten kívül is - a lelki elmélyülésre lehetővé nyújtó gyülekezeti alkalmakon.

Van bennünket szerető Istenünk, egyházalapító Mesterünk megígérte, hogy „...veletek vagyok minden napon a világ végezetéig” (Mt 28,20). Ebből kiindulva azt tudom tömören válaszolni a „Hogyan tovább” kérdésre: hogy csendesen és Vele...

Felhasználom az interjú adta lehetőséget, és megköszönöm mindenkinek a gyülekezetből, hogy 16 esztendőn keresztül elviseltek felügyelőként. Kérek mindenkit, segítsék szolgálatukban lelkészünket, Nepp Évát és utódomat, Zuschlag János felügyelő urat.

Erős vár a mi Istenünk!

Mindehhez Isten áldását kívánom! Köszönöm az interjút!